

بررسی نگرش دانشجویان نسبت به امر تحقیق در دانشگاه علوم پزشکی ایلام ۱۳۸۰،

مرضیه علایی*^۱، عظیم اعظمی^۲

چکیده

مقدمه: گسترش روزافزون علوم و تکنولوژی در کلیه زمینه های زندگی انسان از یک سو و نیازهای حیاتی فرد و جامعه امروزی برای بهتر زیستن و نیل به خودکفایی از سوی دیگر ضرورت پژوهش و تحقیق را اجتناب ناپذیر می نماید، لذا این پژوهش به منظور بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام به امر تحقیق صورت گرفت.

مواد و روشها: این مطالعه بصورت توصیفی مقطعی در سال ۱۳۸۰ انجام گرفت. ۱۹۹ نفر از دانشجویان دوره روزانه و شبانه به عنوان نمونه مورد مطالعه به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته بود. به منظور بررسی روانی پرسشنامه پس از مطالعه جهت نظرخواهی به تعدادی از اعضای هیات علمی در دانشگاه علوم پزشکی ایلام ارائه گردید. پایایی نیز از طریق دو نیم کردن و با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۸۶٪ بدست آمد. به منظور تحلیل یافته های، از آزمون کای دو، تحلیل واریانس، انحراف معیار و میانگین استفاده شد.

یافته های پژوهش: در بررسی توصیفی گزاره ها بیشتر دانشجویان (۵۹/۳ درصد) در کارگاه روش تحقیق شرکت نداشتند. در محور نگرش به موانع اجرایی، تواناییهای علمی و شخصی، تأثیر برنامه آموزش در پژوهش، فعالیت جمعی پژوهش و جایگاه محقق در جامعه، گرایش اکثریت پاسخها به سمت متوسط و نگرش دانشجویان در مورد منابع و امکانات کتابخانه ضعیف بود. بین متغیر جنسیت و نگرش به موانع اجرایی، فعالیت جمعی پژوهش و جایگاه محقق در جامعه رابطه معنی دار وجود داشت ($P < 0/05$). همچنین در بررسی رابطه بین متغیر رشته تحصیلی و نگرش به موانع اجرایی، تواناییهای علمی، تأثیر برنامه ریزی آموزش در پژوهش، منابع و امکانات کتابخانه و جایگاه محقق در جامعه، ارتباط معنی دار وجود داشت ($P < 0/05$).

نتیجه گیری نهایی: با توجه به نتایج حاصل از پژوهش مسئولین می بایستی با برنامه ریزی دقیق و صحیح پلی مطمئن و پرجاذبه ای میان کلاس درس و دستگاه اجرایی برقرار نمایند و محیطهای یادگیری را مهیا ساخته و با نظارت دقیق، دانشجویان را به سمت پژوهش سوق دهند.

واژه های کلیدی: نگرش، دانشجویان، تحقیق

۱. کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

۲. کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

مقدمه

بدون شک ، توسعه و پیشرفت صنعتی ، اقتصادی اجتماعی هر جامعه مرهون پژوهش و تحقیق مستمر در همه زمینه ها می باشد . نگاهی اجمالی به سیر تحولات صنعتی و اقتصادی در کشورهای صنعتی مانند ژاپن نشان می دهد رشد و شکوفایی این کشورها به موازات سرمایه گذاری در بخش تحقیقات پیش رفته است (۶) . در سال ۱۹۹۱ میزان اعتبارات پژوهشهایی که دانشگاههای آمریکا با هزینه مؤسسات صنعتی انجام دادند به ۱۲ برابر رسید(۸) . در ایران پژوهش يك نهال تازه غرس شده در نظام آموزشی است ، باید برای رشد و شکوفایی آن در صدد تقویت هر چه بیشتر بستر یا خاستگاه آن برآمد . در نظام آموزشی نیاز گسترده ای به تربیت نیرو انسانی پژوهشگر وجود دارد ، روشن است که اگر نسبت به رفع این نقیصه اهتمام کافی نشود ، هیچ گاه پژوهش به عنوان يك فعالیت درون زا در نظام آموزشی قلمداد نخواهد شد (۵) . نتایج تحقیقات بکرانی (۱۳۷۳)، در بخش تحلیلی وضعیت پژوهش در گذشته و حال نشان داد که تاریخ سرزمین ایران در گذشته شاهد آثار بزرگ علمی بوده است. نظام آموزش عالی به عنوان نهاد تولید کننده و اشاعه دهنده علم ودانش نقش اساسی در رشد و توسعه تحقیقات در کشور دارد . تحقیقات در دانشگاه یکی از ارکان بنیادی آن بوده اما متأسفانه این رکن اساسی در عمل با مشکلات وموانعی روبروست ، برای از میان برداشتن این مشکلات باید به شناخت این موانع اقدام کرد ، آگاهی از موانع تحقیقات از اهم برنامه هایی است که دست اندرکاران تحقیقات در دانشگاه

علوم پزشکی ایلام باید به آن بپردازند . تربیت نیروی انسانی جامعه ، رشد و اعتلای دانش ، شناسایی مسائل و مشکلات و ... جز از طریق توسعه در امر تحقیقات در دانشگاه میسر نیست و این توسعه نیازمند آگاهی از موانع تحقیقات است . پژوهش حاضر در صدد است که علل تأثیر برنامه ریزی آموزش در پژوهش ، فعالیت جمعی پژوهش ، منابع و امکانات کتابخانه و جایگاه محقق در جامعه و متغیر نگرش دانشجو را مورد ارزیابی قرار دهد و پیشنهادات لازم را به مسئولین ارائه نماید .

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی مقطعی است که در سال ۱۳۸۰ و از جمعیتی تعریف شده (دانشجویان اشتغال به تحصیل در سال ۸۰) و با متغیرهای مشخص وابسته و مستقل به انجام رسید . در این تحقیق ، از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای استفاده شد . در این روش ، کل جامعه آماری به تعداد ۶۶۰ نفر (به استثنای دانشجویان ترم اول) محاسبه گردید ، سپس اسامی دانشجویان بر اساس حروف الفبا و به تفکیک رشته تحصیلی ، مقطع تحصیلی و دوره تنظیم گردید . و با توجه به جمعیت دانشجویان سهمی از نمونه به هر رشته ، مقطع و دوره تحصیلی اختصاص داده شد . حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۹۹ نفر تعیین گردید . ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ای مشتمل بر ۴۶ سؤال بر اساس طیف لیکرت بود . جهت دست یابی به اهداف پژوهش از آزمون کای دو ، تحلیل واریانس ، انحراف معیار و میانگین استفاده شد .

یافته های پژوهش

نتایج نشان داد که بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان در مقطع کاردانی، ۲۲ درصد در مقطع کارشناسی و ۲۶ درصد در مقطع دکتری بودند. همچنین اکثریت و اقلیت دانشجویان شرکت کننده به ترتیب در رشته پزشکی مقطع دکتری (۲۶/۱٪) و رشته مامایی مقطع کاردانی (۶/۶٪) مشغول به تحصیل بودند. اکثریت نمونه مورد مطالعه دانشجویان دوره روزانه بودند. در این بررسی ۱۲ درصد از دانشجویان معتقد بودند که در انجام امر تحقیق موانع اجرایی وجود ندارد، در حالیکه گرایش اکثریت پاسخها (۷۲ درصد) به سمت متوسط بود. در خصوص تواناییهای علمی و شخصی دانشجویان در امر تحقیق نگرش ۷۳ درصد از آنان به سمت متوسط و ۱۵ درصد در بعد ضعیف بود. همچنین بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان امکانات و منابع کتابخانه را ضعیف بیان نمودند. در خصوص ارتباط بین جنسیت دانشجویان و نگرش به موانع اجرایی ارتباط معنی دار مشاهده گردید ($P=0/000$).

در حالیکه بین جنسیت و نگرش به تواناییهای علمی و شخصی، تأثیر برنامه ریزی آموزشی در پژوهش، فعالیت جمعی پژوهش و منابع و امکانات کتابخانه ارتباط معنی دار نبود. در خصوص ارتباط بین مقطع تحصیلی دانشجویان و نگرش نسبت به موانع اجرایی و جایگاه محقق در جامعه، ارتباط معنی دار مشاهده گردید ($P<0/05$).

همچنین بین همکاری با کمیته تحقیقات و نگرش به فعالیت جمعی پژوهش ارتباط معنی دار بود ($P<0/05$). نتایج آزمون بین سابقه انجام کار تحقیقاتی و نگرش به موانع اجرایی، تواناییهای علمی، تأثیر برنامه ریزی آموزشی در پژوهش، فعالیت جمعی پژوهش، منابع و امکانات کتابخانه و جایگاه محقق در جامعه ارتباط معنی دار وجود نداشت. در حالیکه بین شرکت در کارگاه روش تحقیق و نگرش نسبت به تواناییهای علمی و شخصی ارتباط معنی دار مشاهده گردید ($P=0/01$).

جدول شماره ۱. فراوانی واحدهای مورد پژوهش بر حسب رشته تحصیلی و نگرش به موانع اجرایی در امر تحقیق

رشته تحصیلی	ضعیف		متوسط		خوب		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
پزشکی	۷	۱۳/۵	۴۵	۸۶/۵	۰	۰	۵۲	۱۰۰
پرستاری	۲	۴/۷	۳۱	۷۲/۱	۱۰	۲۳/۲	۴۳	۱۰۰
مامایی	۸	۶۶/۷	۳	۲۵	۱	۸/۳	۱۲	۱۰۰
بهداشت خانواده	۲	۱۴/۳	۱۲	۸۵/۷	۰	۰	۱۴	۱۰۰
مبارزه با بیماریها	۳	۱۸/۸	۹	۵۹/۳	۴	۲۵	۱۶	۱۰۰
بهداشت محیط	۳	۲۱/۴	۱۰	۷۱/۴	۱	۷/۱	۱۴	۱۰۰
علوم آزمایشگاهی	۴	۲۹/۶	۸	۵۷/۱	۲	۱۴/۳	۱۴	۱۰۰
اتاق عمل	۰	۰	۱۴	۷۰	۶	۳۰	۲۰	۱۰۰
هوشبری	۲	۱۴/۳	۱۲	۸۵/۷	۰	۰	۱۴	۱۰۰
جمع	۳۱	۱۵/۶	۱۴۴	۷۲/۳	۲۴	۱۲/۱	۱۹۹	۱۰۰

جدول شماره ۲. فراوانی واحدهای مورد پژوهش بر حسب دوره تحصیلی و نگرش به تواناییهای علمی دانشجویان در امر تحقیق

دوره تحصیلی	ضعیف		متوسط		خوب		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
شبانه	۱۰	۱۹/۲	۴۱	۷۸/۷	۱	۱/۹	۵۲	۱۰۰
روزانه	۱۹	۱۲/۹	۱۰۴	۷۰/۷	۲۴	۱۶/۳	۱۴۷	۱۰۰

بحث و نتیجه گیری

بودند در انجام تحقیق موانع اجرایی وجود ندارد در حالیکه گرایش اکثریت پاسخها (۷۲ درصد) به سمت متوسط بود، نتیجه بدست آمده با نتیجه تحقیق سهرابی همسو بود. تحقیق وی نشان داد، نبودن يك نظام متمرکز تحقیقاتی، شناخت ناکافی مدیران از مشکلات و موانع اجرایی به عنوان مشکلات موجود در انجام

یکی از مهم ترین وظایف مؤسسات آموزشی به ویژه در دوران بازسازی و سازندگی، رسالت تحقیقات است که انجام آن نیاز به بازنگری و تحلیل وسیع و عمیق در تنگناهای موجود دارد. در این تحقیق محقق درصدد است تنگناهای موجود را شناسایی نماید. در این بررسی ۱۲ درصد از دانشجویان معتقد

مشکلات مدیریتی و فردی پژوهشگر در اولویت قرار داده بودند (۳). بین همکاری با کمیته تحقیقات و نگرش به فعالیت جمعی پژوهش ارتباط معنی دار بود، یافته حاضر با نتایج تحقیقات هادیان همسو بود. نتایج وی نشان داد که عدم آشنایی دبیران با شورای تحقیقات در حد بسیار زیاد در عدم گرایش دبیران به تحقیق تأثیر داشت (۶). همچنین بین سابقه در انجام کار تحقیقاتی و نگرش به موانع اجرایی ارتباط معنی دار نبود. نتیجه تحقیق با نتایج درودی و همکاران همسویی نداشت، نتایج حاصل از تحقیق نشان داد دانشجویانی که قبلاً تحقیق انجام داده بودند به نسبت بیشتری معتقد بودند که امکانات مالی (موانع اجرایی) در اختیار دانشجویان قرار ندارد (۲).

در پایان پژوهشگران جهت ارتقاء پژوهش در نظام دانشگاهی سرمایه گذاری بیشتر در بخش تحقیقات خصوصاً برای تهیه کتب، نشریات، مواد و تجهیزات آزمایشگاهی، تشکیل کارگاههای روش تحقیق و گسترش حوزه فعالیتها، شورای تحقیقات و فرهنگ تحقیقات را در میان دانشجویان پیشنهاد می نمایند.

پژوهش می باشد (۳). نگرش ۷۳ درصد از دانشجویان نسبت به تواناییهای علمی و شخصی خود در امر تحقیق به سمت متوسط بود و ۱۷ درصد از دانشجویان نسبت به تأثیر برنامه ریزی آموزش در پژوهش دارای نگرش خوب بودند. در حالیکه گرایش اکثریت پاسخها نسبت به تأثیر متغیر فوق به سمت متوسط بود. در این راستا نتایج تحقیق یعقوبی و همکاران نشان داد که از عوامل ماهیتی بازدارنده تحقیق، عدم همکاری با محققین در انتخاب و تعیین مسئله، پر درد سر بودن انجام تحقیقات علمی، دسترسی نداشتن به مشاور و راهنمای مناسب به ترتیب از شدت زیادی برخوردار بودند (۷).

گرایش اکثریت پاسخها در بین دانشجویان نسبت به فعالیت جمعی پژوهش و جایگاه محقق در جامعه به سمت متوسط بود. نتایج بدست آمده تأییدی بر نتایج تحقیق بکرایی و فضیلت خواه بود (۴،۱). نتایج تحقیقات نشان داد که به دلیل عدم وجود شرایط مادی و معنوی و بهاء ندادن به جایگاه محقق در جامعه و عدم فرهنگ تحقیق در جامعه، اساتید انگیزه لازم برای پرداختن به تحقیق را ندارند.

در خصوص منابع و امکانات کتابخانه نگرش بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان به سمت ضعیف بود. نتایج بدست آمده تأییدی بر نتایج تحقیق سهرابی بود. نتایج وی نشان داد که اکثریت واحدهای مورد پژوهش مشکلات مربوط به آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه را نسبت به

منابع

۱. بکرایي ، فریدون . بررسی نگرش اعضاء هیات علمی دانشگاه در خصوص موانع و پیشرفت فعالیت های پژوهش در دانشگاه صنعتی اصفهان . دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی ، ۱۳۷۱.
۲. درودی ، طاهر ؛ عربی ، رویا ؛ فخیم ، پونه و دیگران . عوامل موثر بر عدم گرایش دانشجویان علوم پزشکی تبریز به تحقیق . مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان ، شماره ۱ ، ۱۳۷۵.
۳. سهرابی ، حمید ؛ وحید ، پردخت . بررسی عملکرد گذشته و شناخت وضع موجود واحدهای پژوهش بخش عمومی کشور ، معاونت امور اجتماعی ، مدیریت آموزش عالی و تحقیقات سازمان برنامه و بودجه تهران ، ۱۳۶۳.
۴. فضیلت خواه ، حسن . بررسی موانع و مشکلات تحقیقات اجتماعی در ایران . دانشکده علوم اجتماعی ، ۱۳۷۱.
۵. علی محمدی ، محمود . جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش . انتشارات آموزش و پرورش ، پژوهشکده تعلیم و تربیت ، ۱۳۷۹.
۶. هادیان ، مجید . عدم گرایش دبیران به تحقیق در استان خوزستان . ۱۳۷۶.
۷. یعقوبی ، طاهره ؛ جعفری ، هدایت ؛ لولایی ، مصطفی . بررسی موانع و مشکلات اجرایی طرح های تحقیقاتی از دیدگاه اعضاء هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران . ۱۳۷۵.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.